

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **B. S.**, zast. Mgr. et Mgr. Petrem Jebasem, advokátem, se sídlem Svahová 1537/2, Praha 10, proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, se sídlem 28. října 2771/117, Ostrava, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 8. 2019, č. j. 20 A 11/2019 - 27,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 8. 2019, č. j. 20 A 11/2019 - 27, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím Magistrátu města Ostravy (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 31. 10. 2018, č. j. SMO/679244/18/DSČ/LipA, byla žalobkyně uznána vinnou z přestupku dle § 125c odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále jen „zákon o silničním provozu“), ve spojení s § 5 odst. 1 písm. f) téhož zákona, jehož se dopustila tím, že se dne 6. 4. 2018 v 03:45 hod v Ostravě – Mariánských Horách, na ulici Přemyslovců, před objektem č. p. X, ve směru jízdy k ulici Novoveská, jako řidička osobního automobilu odmítla na výzvu policisty podrobit odbornému měření na přítomnost alkoholu, a posléze se odmítla podrobit též vyšetření podle zvláštního právního předpisu ke zjištění, zda není ovlivněna alkoholem. Za popsáný přestupek byla žalobkyni udělena pokuta ve výši 25 000 Kč a zákaz činnosti – řízení motorových vozidel – po dobu 12 měsíců. Žalovaný rozhodnutí o spáchaném přestupku v odvolacím řízení potvrdil.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu, v níž především namítala, že první výzvu podrobit se dechové zkoušce sice odmítla, avšak po příchodu známého se uklidnila a naopak dechovou zkoušku požadovala. Dle žalobkyně měl být následně použit § 67 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“), podle kterého musí policisté vyhovět žádosti osoby podezřelé ze spáchání přestupku o odběr krve, analogicky i na žádost o provedení dechové zkoušky.

[3] Krajský soud zrušil jak rozhodnutí žalovaného, tak rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, neboť závěr, dle něhož k naplnění skutkové podstaty přestupku dle § 125c odst. 1 písm. d) zákona o silničním provozu postačuje odmítnutí jediné výzvy policisty k provedení lékařského vyšetření, nepovažuje za správný. Restriktivní jazykový výklad daného ustanovení sice může nasvědčovat tomu, že odmítnutí jedné výzvy postačuje, avšak v takovém případě by bylo nadbytečné vůbec rozlišovat mezi výzvou k orientačnímu a k lékařskému vyšetření. Dle názoru krajského soudu je třeba brát v potaz především teleologický výklad zákona. Účelem právní úpravy v případě daného přestupku je pak zájem společnosti na zjištění, zda řidič není pod vlivem alkoholu, tj. přimět řidiče k tomu, aby vyhověl výzvě a podrobil se vyšetření. K tomuto smyslu zákona je však výše nastíněný výklad žalovaného, podle něhož by k dokonání přestupku postačovalo jediné odmítnutí výzvy, zcela nepřiléhavý (byl by použitelný např. u přestupku neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její úřední pravomoci v situaci, kdy je třeba správní orgán respektovat jako autoritu). Pokud řidič ještě v průběhu silniční kontroly změnil názor a vyšetření se podrobí, je naopak účel zákona naplněn. Samozřejmě je nezbytné u každé věci posuzovat konkrétní okolnosti případu; z napadeného rozhodnutí však není zřejmá účelovost jednání žalobkyně, nevyplývá z něj např., že by se žalobkyně pokoušela získat čas k vyloučení alkoholu z těla. Krajský soud sice nepřisvědčil žalobkyni v tom, že by policisté měli výzvu opakovat, dle jeho názoru jí však policisté poté, co ještě během silniční kontroly změnila názor, měli orientační vyšetření umožnit, neboť tím upustila od závadného jednání a přestupek nebyl dokonán. Tomu přitom nebránila ani skutečnost, že policisté již měli vypsané veškeré údaje a skutek nahlásili.

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, v níž uplatňuje důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel předně rozporuje názor krajského soudu, dle něhož se řidič nedopustí přestupku, pokud si to po prvotním odmítnutí výzvy k lékařskému vyšetření „rozmyslí“. Stěžovatel opakovaně vysvětluje, že zatímco odmítnutí orientačního vyšetření není přestupkem, protože s tím zákon výslovně počítá v § 20 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (dále jen „zákon č. 65/2017 Sb.“), po následném odmítnutí i lékařského vyšetření se však na danou osobu již hledí, jako by byla pod vlivem alkoholu. Přestupkem dle § 125c odst. 1 písm. d) zákona o silničním provozu tak dle stěžovatele může být pouze odmítnutí odborného lékařského vyšetření; zároveň jím však dle jeho názoru je již první nepochybné vyjádření vůle odmítnout lékařské vyšetření, jak lze vyložit ze zákonné dikce „se odmítne podrobit vyšetření“ jednoduchým jazykovým výkladem, jenž není v rozporu s výkladem teleologickým. Takový výklad ostatně odpovídá ustálené praxi správních orgánů. Pokud by zákonodárce zamýšlel označit za předmětný přestupek opakované či nějakou dobu trvající odmítnutí, zajisté by příslušné znění zákona formuloval jinak (např. „se odmítá“ nebo „se opakovaně odmítne“ podrobit vyšetření).

[5] Účelem zákona je podle stěžovatele též přimět řidiče umožnit vyšetření obsahu alkoholu v krvi neprodleně, jelikož s plynutím času se možnost prokazatelného zjištění snižuje; opačné závěry krajského soudu jsou dle stěžovatele snadno zneužitelné, neboť tímto způsobem by bylo možné průběh silniční kontroly účelově prodlužovat a posléze si to „rozmyslet“, přičemž by následně již alkohol v krvi řidiče nemusel být zjistitelný, ačkoliv řidič během řízení alkoholem ovlivněn byl. Ve vztahu ke specifickému průběhu

pokračování

silniční kontroly v případě žalobkyně pak stěžovatel zásadně odmítá závěry krajského soudu, poněvadž považuje za zjevné, že žalobkyně jednala účelově. Ta byla opakovaně vyzvána k orientačnímu vyšetření, poté byla řádně poučena o následcích odmítnutí lékařského vyšetření a srozumitelně vyzvána právě k lékařskému vyšetření, což jednoznačně odmítla. Poté, co se její přítel, jehož na místo přivolala, podrobil dechové zkoušce s nulovým výsledkem, žalobkyni zjevně napadlo, že když jemu alkohol zjištěn nebyl, tak jí nebude také, proč se začala dožadovat provedení dechové zkoušky. Dle stěžovatele její jednání bylo zjevně účelové.

[6] Současně dle stěžovatele z § 20 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb. vyplývá fikce ovlivnění řidiče alkoholem, kterou nelze vyvrátit důkazem opaku, tudíž žalobkyně odmítnutím lékařského vyšetření vyloučila možnost svůj projev vůle změnit a zvrátit tak účinky tohoto jednání. Dle stěžovatele je tedy nezbytné dané ustanovení vykládat tak, že projevem vůle řidiče nepodrobit se lékařskému vyšetření je přestupek dokonán. Stěžovatel také nesouhlasí se závěrem krajského soudu, dle něhož má být rozlišováno mezi výzvou policisty k lékařskému vyšetření a jinými výzvami policisty jakožto úřední osoby. Stěžovateli je zřejmý rozdíl mezi přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a přestupky proti veřejnému pořádku, nicméně shledává nutnost uposlechnout autoritu úřední osoby i v případě výzvy policisty k podrobení se lékařskému vyšetření.

[7] Žalobkyně se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a za stěžovatele v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. jedná k tomu pověřený zaměstnanec s vysokoškolským právnickým vzděláním. Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] V předmětné věci je stěžejní posouzení otázky, zda se žalobkyně dopustila přestupku podle § 125c odst. 1 písm. d) zákona o silničním provozu, tedy zda se v rozporu s § 5 odst. 1 písm. f) téhož zákona odmítla podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebyla ovlivněna alkoholem.

[11] V usnesení ze dne 10. 5. 2016, č. j. 2 As 146/2015 – 45, publ. pod č. 3441/2016 Sb. NSS, rozšířený senát konstatoval, že „mezi důvodné domněnky, které výzvu k provedení lékařského vyšetření umožňují Policii ČR vyslovit, patří různorodé situace. Lze si například představit – a zákon takovou situaci dokonce předvídá – že vyšetřovaná osoba orientační dechové vyšetření na místě odmítne. V takovém případě se nařídí provedení lékařského vyšetření.“ Tentýž postup vyplývá i z později přijatého § 20 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb.

[12] Žalobkyně nezpochybňovala, že odmítla jak výzvu k orientačnímu vyšetření dechovou zkouškou, tak po poučení i následnou výzvu k podrobení se lékařskému vyšetření. Pouze namítala, že si to v závěru silniční kontroly rozmyslela a dechovou zkoušku požadovala, proč jí to dle jejího názoru mělo být umožněno. Krajský soud

žalobkyni přisvědčil s tím, že následným podrobením se orientačnímu vyšetření by byl naplněn účel zákona, žalobkyně jeho požadováním upustila od závadného jednání a přestupek tak nebyl dokonán.

[13] Nejvyšší správní soud považuje názor krajského soudu za nesprávný. Situaci žalobkyně lze v širším pojetí přirovnat k možnosti využití blokového řízení u méně závažných přestupků. Jak popsal Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 1. 8. 2019, č. j. 5 As 224/2018 – 42, rozporuplné jednání kontrolované osoby, která nejprve spáchání přestupku rozporovala, blokové řízení odmítla a požadovala správní řízení, a teprve posléze změnila názor a blokové řízení naopak požadovala (dokonce písemným projevem), způsobilo, že po odmítnutí blokového řízení a sepsání oznámení o přestupku již policisté zcela oprávněně nepřistoupili zpět k blokovému řízení. K tomu Nejvyšší správní soud vyložil, že *„jaký procesní postup je v té které věci zvolen, závisí nejen na uvážení správního orgánu, ale rovněž na jednání přestupce, neboť ten je tím, kdo do značné míry svým jednáním předurčuje, v jakém režimu bude věc projednána“*. Opačný přístup, tj. že by si přestupce mohl své výroky posléze kdykoliv až do konce policejní kontroly „rozmyslet“, by vedl k absurdním situacím, kdy by přestupce mohl účelově obcházet postup kontroly a vymýšlet si různé kličky, přičemž by mohl např. půl hodiny po započetí kontroly požadovat fakticky „obnovení“ kontroly tím, že by se uvolil podstoupit její první krok, který původně (klidně i opakovaně) odmítl. V případě testování hladiny alkoholu v krvi by navíc takový postup mohl vést k praktickému vyloučení možnosti alkohol v krvi prokázat, ačkoliv řidič v okamžiku započetí kontroly alkohol v krvi přítomen měl. Takový výklad zákona zcela jistě není v souladu s účelem zákona; dovolávat se proto výkladu teleologického, jak činí krajský soud, není případné.

[14] V okamžiku, kdy žalobkyně odmítla i samotné lékařské vyšetření, navíc nebyla žádost o provedení vyšetření orientačního vůbec relevantní, neboť odmítnutím výzvy k lékařskému vyšetření došlo k porušení povinnosti řidičky dle § 5 odst. 1 písm. f) zákona o silničním provozu a současně též k dokonání přestupku dle § 125c odst. 1 písm. d) téhož zákona. Po výslovném odmítnutí, jež ani žalobkyně nepopírá, již nebylo možné se „vrátit“ do předcházející fáze silniční kontroly ani spáchaný přestupek „odvrátit“ upuštěním od závadného jednání. Ostatně, žalobkyně dodatečně nepožadovala lékařské vyšetření, nýbrž pouze orientační vyšetření, které již ani nemohlo mít ve vztahu ke spáchanému přestupku žádnou váhu. Správní orgány zjistily ve spojení s provedením výsledku všech svědků skutkový stav, který bez důvodných pochybností prokazuje, že žalobkyně o dechovou zkoušku žádala až po odmítnutí výzvy k lékařskému vyšetření, které bylo až dalším navazujícím krokem policistů po opakovaném odmítnutí dechové zkoušky. Ve fázi silniční kontroly, kdy již byl přestupek výslovným odmítnutím lékařského vyšetření dokonán, nebylo možné upustit od závazné výzvy, jejíž nesplnění je postihováno jako přestupek, a „spokojit“ se s tím, že by bylo žalobkyni umožněno splnit výzvu „nižší váhy“, jejíž nesplnění samo o sobě přestupkem není. Krajský soud tuto právní otázku posoudil zcela nesprávně na základě své vlastní interpretace záměru zákonodárce, která se neslučuje s realitou a ve svém důsledku by umožnila anarchii přestupců a ohrozila autoritu policejních složek.

[15] Ačkoli lze přisvědčit krajskému soudu v tom, že jednání žalobkyně se nemusí jevit účelově, nevylučuje to jeho protiprávnost. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 2. 2015, č. j. 3 As 92/2014 – 32, je chráněným zájmem u této skutkové podstaty

pokračování

zájem společnosti zjistit, zda řidič vozidla je či není pod vlivem alkoholu, jednáním je odmítnutí řidiče podrobit se lékařskému vyšetření za účelem zjištění, zda je či není pod vlivem alkoholu, a následkem je porušení tohoto zájmu. Žalobkyně tak porušila zájem společnosti na zjištění jejího ovlivnění alkoholem, což je s ohledem na zákonem přepokládanou sankci za toto jednání zájem významný.

[16] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[17] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í :

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 9. října 2020

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu